

Loppuraportti

Osallistuin Helsingin Sanomain säätiön stipendiaattina Freie Universität Berlinin eurooppalaisten toimittajien Fellowship-ohjelmaan talvi- ja kesälukukautena 2013-2014. Ohjelmaan kuului viikottaisia ns. Jour fixe –luentoja, vierailuja ja oma, saksaksi kirjoitettu lopputyö.

Jour fixe –luennoitsijat olivat asiantuntijoita yhteiskunnan eri aloilta. He käsittelivät ajankohtaisia kysymyksiä sananvapaudesta säätiöiden asemaan, Saksan ikärakenteen muutokseen ja ulkomaankirjeenvaihtajien kokemuksiin. Aiheiden kirjo oli laaja. Monet luennoista olivat mielenkiintoisia, mutta ehkä jatkossa voisi painottaa nykyistä enemmän keskustelua journalismista ja sen haasteista.

Ohjelman kiinnostavin osuus oli toukokuussa tekemämme vajaan viikon matka, jonka aikana vierailimme muun muassa Frankfurter Allgemeine Zeitungissa ja saimme tilaisuuden tutustua saksalaiseen mediamaisemaan laajemmasta näkökulmasta.

Vertailin omassa lopputyössäni saksalaisten ja suomalaisten lehtien digitalisoitumista . Aiheeni oli Die Symbiose von Online und Print, toisin sanoen kuinka yhdistää printti- ja online-versiot menestyksekkäästi. Haastattelin sitä varten yliopistotutkijoita, sekä sanomattä aikakauslehtien päätoimittajia ja kustantajia ja The Guardianin, Euroopan globaaleimman sanomalehden, kirjeenvaihtajaa. Päädyin aiheeseen, koska se on mitä ajankohtaisin lehtien levikkien laskiessa ja kustantajien yrittäessä löytää uusia ansaintakeinoja niin Suomessa kuin Saksassa.

Yllätyin siitä, miten eri tavoin Saksassa ja Suomessa suhtaudutaan lehtien viemisessä verkkoon. Suomessa netti on päivän sana, jonka nimiin kustantajat vannovat. Saksassa

suhtautuminen oli monivivahteisempaa ja jollain tapaa pitkäjänteisempää. Osittain tämä johtuu tietysti siitä, että Saksan mediamarkkina on valtava verrattuna Suomeen. Printti voi vielä melko hyvin, ja siihen myös panostetaan. Esimerkiksi Die Zeit teki vuonna 2013 ennätystuloksen, samoin Der Spiegel menestyy hyvin. Kummassakaan lehdessä ei ole jouduttu irtisanomisiin, vaan päinvastoin on panostettu laatuun.

Mediasta riippumatta kaikki Saksassa haastattelemanani henkilöt olivat sitä mieltä, että sanomalehtien tulevaisuus on netissä. Pay walleista eli maksumuureista oltiin useampaa mieltä, mutta yhtä mieltä taas siitä, että kukaan ei tähän mennessä ole keksinyt keinoa, jolla verkosta rahastetaan. Esimerkiksi journalismin kriisiä pitkään tutkinut professori Frank Lobigs Dortmundin yliopistosta muistutti, että painetun sanomalehden lukija on kustantajalle kymmenen kertaa arvokkaampi kuin pelkän digilehden lukija.

Kiinnostavaa oli myös huomata, että kaikki Saksassa haastattelemanani tutkijat ja lehtien tekijät pitivät aikakauslehtien menoa nettiin jokseenkin turhana. Aikakauslehden lukeminen on – toisin kuin sanomalehden – elämys, ja sen voi kokea parhaiten printissä. Saksan menestyksekkäin aikakauslehti on Landlust, lifestylelehti, jonka levikki on kymmenessä vuodessa noussut miljoonaan (verrattuna vaikkapa perinteikkääseen Brigitteen, jonka levikki on 500 000). Landlustin päätoimittaja Ute Frieling-Huchzermeyer kertoi toimituksensa tekevän laatulehteä ja keskittyvän printtiin. Verkossa on vain pelkistetty nettisivu.

Sain mielestäni kiinnostavia tuloksia, jotka toivottavasti antavat ajattelemisen aihetta suomalaistenkin aikakauslehtien tekijöille ja kustantajille.

Lopputyön aiheen rajaus ja kontaktien löytäminen olisi ollut helpompaa, jos työhön olisi saanut ohjausta yliopistolta. Sitä ei juuri ollut, joten Freie Uniin lähtevän kannattaa varautua itsenäiseen työskentelyyn. Kehotan panostamaan myös saksan kieleen, jota opiskelin aluksi yliopistolla, mutta havaittuani, että yksi kerta viikossa ei riitä kävin tammikuusta maaliskuun loppuun yksityistä intensiivikurssia.

Kaiken kaikkiaan vuosi oli avartava ja antoisa kokemus. Kiitän Helsingin Sanomain Säätiötä saamastani stipendistä ja ainutlaatuisesta tilaisuudesta viettää lukuvuosi Berliinissä, upeassa kaupungissa, jossa Euroopan historia on kaikkialla läsnä.